

„Младежка визия за развитие на България“

Инициатива на президента на Република България Росен Плевнелиев

Подтема: **“Демографски предизвикателства – как да подготвим качествен човешки капитал при спазване правата на човека и основните свободи?”**

Становище от Мария Георгиева Кътева-

ВСУ“Черноризец Храбър“гр.Варна

Световните и европейски институции непрекъснато правят доклади и анализи, които отчитат проблематиката на демографските предизвикателства. Според данни от изследване на ООН е налице тенденция към задълбочаване на демографската криза, не само в България, но и в цяла Европа. Числата, които се изнасят са крайно обезпокоителни за институциите на Европейския Съюз. Демографският проблем е най-големият, който стои пред българската нация, тъй като само в рамките на четвърт век, населението на България е намаляло с 2 млн. души и следва да се превърне в първостепенен национален приоритет. Социално-икономическите промени, съпътстващи периода на финансова и икономическа криза на българското общество в голяма степен стоят зад проблема на демографските предизвикателства.

Влияние върху демографското развитие на населението оказват общите за развитите страни демографски процеси – намалена брачност и раждаемост, засилена урбанизация, както и специфичните за развиващи се страни и страни в преход, по-високи нива на смъртност и интензивна външна миграция. В резултат на тези процеси България изпада в сериозна демографска криза. България продължава да бъде напускана от млади и образовани хора, в които държавата е инвестирала и които се адаптират по-лесно към изискванията на пазарната икономика. Емигрирането на млади и високо образовани хора има сериозни икономически и социални последици за бъдещото развитие на страната. Емиграцията оказва силен негативен ефект и върху възпроизводството на населението, тъй като чрез —износа|| на жени в родилна възраст се понижава равнището на потенциалната бъдеща раждаемост, не само за следващите 10-15 г., но и за много по-дълъг период от време – 40-50 години. Мотивите за емиграция през последните години се свързват с осигуряване на трудова заетост, с по-

високи доходи и по-висок жизнен стандарт на емигрантите. Тази мотивация се допълва и от стремежа за образователна и професионална реализация. Имиграцията в страната е все още с ограничен размер, но с тенденция към нарастване и се определя от лица, идващи от страни с по-слабо икономическо и социално развитие. За отделни групи имиграцията в страната е с временен характер и България по-скоро се възприема като място за подготовка на следваща емиграция.

Сериозен проблем за икономическото развитие на страната създава процесът на обезлюдяване на селата, който протича най-силно в пограничните райони (северозападна и югоизточна граница). От гледна точка на концепцията за устойчиво развитие и растеж, социално-демографските процеси в българските села се характеризират с множество проблеми. Налице е ясна тенденция на застаряване на населението в българските села. През 2010 г. всеки четвърти селски жител е над 65-годишен. Средната възраст на живеещите в селата е с 6 г. по-висока от тази на градските жители – 44,6 г. срещу 38,6 г. за градското население. Образователното ниво на населението в селата е много по-ниско от това на населението в градовете. При запазване на сегашните тенденции на изменение на населението в селата, водещи до свиване на техния демографски и икономически потенциал, приносът на селските райони в бъдещото развитие на страната ще става все по-малък. Състоянието на българското село изисква създаването на алтернативна заетост на основата на природните ресурси, туризма, местните услуги. Решенията трябва да се търсят и в подобряване на достъп за работа в близките градове, което да задържи населението в селските райони и да ги превърне в привлекателно място за работа и живот. Протичащите в страната процеси на вътрешна миграция в настоящия период имат преди всичко негативни последици - концентриране на населението в малък брой населени места (център) и обезлюдяване на множество селища (периферия). В резултат на тази тенденция се осъществява неравномерно демографско и икономическо развитие на страната, което в недалечно бъдеще ще създаде сериозни затруднения пред държавното и регионално управление.

Според мен, за да се избегне задълбочаването на демографската криза в България и да се редуцират проблемите на обществото е необходимо:

- Насърчаване на брачните съюзи, финансово подпомагане на семействата, например да се увеличат детските помощи или общините могат да осигурят финансиране на многодетните семейства с 3 деца, така че децата да бъдат подпомагани в извънкласните занимания и да се постави изискването – семейството да е с средно или висше образование, независимо от неговата етническа принадлежност. Важен момент е социалното ведомство в партньорство с другите министерства да изготви механизъм за стимулиране на раждаемостта, така че системата да поощрява тези, които са положили големи усилия. Има индикации, че плодовитостта се повишава с повишаване на

богатството и с увеличаване на финансовите стимули, както и индикации, че социално-икономическият статус играе основна роля в развитието на демографските процеси.

- Да се даде възможност на младите и образовани хора в страната ни да разгръщат своя личностен потенциал, да открият своята професионална реализация като излизат на пазара на труда в България и им се дава възможност да се включват в проекти, инициативи, доброволческа дейност и обмен.
- Да се стимулират младите хора към създаване на алтернативна заетост към по-малки населени райони, като използват иновативни идеи за развитие на селския туризъм, природните ресурси, опазване на културно-историческото наследство на България.
- По отношение на образованието, то да се стимулира през целия жизнен път на развитие, да се инвестира в образователни програми, различни учебни дейности, повишаване на квалификацията и преквалификацията, и научноизследователска дейност с цел развитие и прогрес на личностни способности и умения. Достъпа до качествено образование е основният път за увеличаване качеството на човешкия капитал.
- Относно увеличаването на средната продължителност на живота, да се финансират и развият допълнителни здравни услуги, насочени към потребителите от населението, например навлизането на рехабилитационни услуги, психологичното консултиране и психотерапия чрез здравна каса, като основен мотив е профилактиката и психохигиена, поддържане на добро психично здраве и благосъстояние.
- Създаване на социални програми, културни мероприятия, организиране на общи социални дейности могат да насърчат активния живот на възрастните, като се включи споделянето на опита и знанията на по-възрастното поколение и си взаимодействат млади и възрастни.

С уважение: Мария Кътева

Гр. Варна